

Overzicht psychosociaal zorgaanbod

I. Inleiding

Tijdens de COVID-19 epidemie wordt er een toename in psychosociale problematiek ervaren (Sciensano-enquête). Aanhoudende situatie van dreigende besmetting, financiële onzekerheid en sociale isolatie, kan leiden tot een verhoogde paniek- en angstklachten over risico op besmetting of overlijden van jezelf of naasten, ervaren van een depressieve stemming, gedragsproblemen, sociale problemen en eenzaamheid of overmatig alcoholgebruik of slaap- en kalmeringsmiddelen alsook de risico's op verhoogde aantallen zelfmoordpogingen, in een poging om met de situatie om te gaan. Bovendien ervaren zorgpersoneel en personeel van essentiële sectoren verhoogde stress omwille van werkdruk en risico op besmetting.

Uit de gezondheidsenquêtes Covid-19 van Sciensano blijkt dat angst (20%) en depressieve stoornissen (16%) tijdens de crisis sterk zijn toegenomen ten opzichte van 2018 (11%-10%). Bovendien gaf 20% van de alcohol- en druggebruikers en 24,2% van de druggebruikers aan méér te gebruiken tijdens de lockdown. Nochtans was het algemeen effect van de lockdown-maatregelen dat het alcohol- en druggebruik (vooral onder de jongsten) werd teruggedrongen. Ten slotte is het percentage mensen dat kalmerende middelen of slaappillen gebruikt hoger (18,2%) dan in de gezondheidsenquête van 2018 (12,7%). 28,9% van de gebruikers uit de gezondheidsenquête COVID-19 stelt dat zij meer kalmerende middelen gebruikt hebben.

1.1 Advies van Wereldgezondheidsorganisatie

Om een antwoord te kunnen bieden aan deze stijging van psychosociale problematiek adviseert de Wereldgezondheidsorganisatie¹(WHO) een eenvormige landelijke aanpak om het **psychosociale zorgaanbod** te organiseren. Ten eerste benadrukt WHO dat het regulieren zorgaanbod maximaal versterkt dienen te worden en nieuwe initiatieven in deze structuren geïncorporeerd dienen te worden (Figuur : overzicht van reguliere zorgaanbod voor ambulante geestelijke gezondheidszorg²).

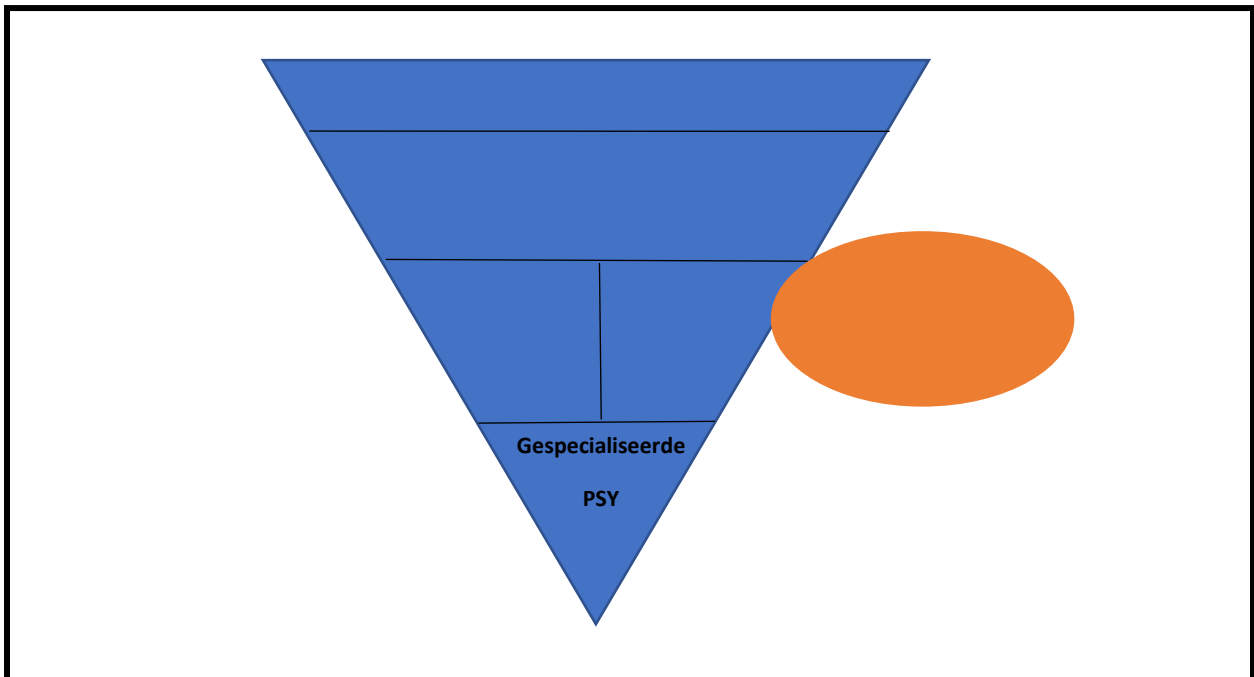
Ten tweede wordt er voorgesteld om een **verwijsstructuur** op te zetten om eerstelijns hulpverleners te ondersteunen met een vlotte triage en verwijzing van psychosociale zorg. Bij voorkeur gebeurt dit volgens het principe van getrapte zorg “minimale zorg waar mogelijk, maar meer intensieve zorg waar nodig”, dit wil zeggen de laagste zorglijn die in staat is om voldoende en adequate zorg te verlenen. Hierbij kan de capaciteit (al dan geen wachtlijst) en expertise (generalistische of specialistische zorg) als richtlijn dienen

¹ Inter-Agency Standing Committee on mental health and psychosocial support in emergency settings, WHO (2020). Geestelijke gezondheidszorg en psychosociale steun tijdens de COVID-19 uitbraak. Te raadplegen op: <https://interagencystandingcommittee.org>

² World Health Organization, Geneva, 2007. Optimal mix of services. Te raadplegen op: www.who.int/mental_health/policy/services/en/

om afgestemde zorg te definiëren. Ten derde om expliciet ‘**zorg voor zorgverleners**’ te voorzien, alsook andere risicogroepen van nabij op te volgen.

Figure: Schematisch overzicht van reguliere ambulante geestelijke gezondheidsaanbod in overeenstemming met de noden van de bevolking volgens WHO 1,2

1.2 Belangrijke plaats van rouw

Deze nota vermeldt de verschillende initiatieven rond onze geestelijke gezondheidszorg. De overlijdens en de impact van afscheid nemen van dierbaren tijdens de pandemie, maken het noodzakelijk om rouw specifiek te behandelen.

Deze pandemie heeft namelijk voor moeilijke momenten gezorgd bij het overlijden en afscheid nemen van een dierbare. Zowel binnen woonzorgcentra en ziekenhuizen was afscheid nemen namelijk niet altijd mogelijk omwille van het besmettingsgevaar. En hoewel er vaak werd gewerkt met digitale middelen, blijft de ervaring vaak zwaar om te verwerken. Rouw als een normaal gegeven omschrijven en het een zichtbare plaats geven, is net als bij andere crisissen uitermate belangrijk. De bevoegdheidsverdeling maakt dat de federale overheid en de gemeenschappen elkaar ook in dit aspect moeten versterken.

1.2.1 Nazorg en rouw op individueel niveau (micro en méso)

De rouw op individueel en/of op méso niveau zal zoals de bevoegdheidsverdeling betaamt, worden opgenomen door de gewesten en gemeenschappen. Hiervoor worden volgende zaken voorzien, respectievelijk voor:

- a. Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- b. Vlaanderen

We voorzien lokale troostplekken en een online platform/community rond troost zoeken en delen (FERM). We willen dit ook koppelen aan een Vlaams moment waarbij we verbinding tussen al die troostplekken leggen, samen stilstaan en hoopvol vooruit kijken.

CAW zijn versterkt om psychosociale begeleiding te geven, dit kan ook in kader van rouw zijn. De CAW hebben een proactieve actie opgezet om nabestaanden te bereiken die iemand verloren hebben die verbleef in een residentiële zorgvoorziening.

- c. Waals Gewest
- d. Duitstalige Gemeenschap

II. Acties op initiatief van de federale overheid en de gefedereerde entiteiten

2.1 Acties op initiatief van de federale overheid

2.1.1 Klinisch psychologen eerste lijn

In januari 2019 heeft het Comité van de verzekering van het RIZIV onder impuls van de federale regering en overeenkomstig de aanbevelingen van de WHO een overeenkomst goedgekeurd (budget 22,5 miljoen euro) die de terugbetaling van ambulante raadplegingen van geconventioneerde klinisch psychologen en klinisch orthopedagogen mogelijk maakt. In een land waar gespecialiseerde zorg het voornaamste is wat de geestelijke gezondheidszorg te bieden heeft en ingevolge de aanbevelingen van de WHO, vormt eerstelijns psychologische zorg (ELPZ) een noodzakelijk en complementair aanbod. Het doel van deze zorg is preventie, vroegtijdige opsporing en interventie bij mensen die lijden aan tijdelijk psychisch ongemak, om te beletten dat milde of matige problemen evolueren tot een chronische en complexe pathologie. Om in te spelen op de toename van de psychosociale problemen die verband houden met de COVID-19-pandemie werd een uitbreiding van de terugbetaling voor eerstelijns psychologische zorg naar de hele bevolking (inclusief verzorgers) goedgekeurd. Concreet stelt een bijkomend budget van in totaal 16,7 miljoen euro (i) kinderen en adolescenten en (ii) 65-plussers in staat een eerstelijns hulpverlener te raadplegen voor problemen die binnen de bevolking het meest voorkomen, met name stress- en angstproblemen, depressiviteit met daar bovenop respectievelijk (i) gedragsproblemen en sociale problemen en (ii) overconsumptie van alcohol of slaap- en kalmeermiddelen. Dit aanbod zal beschikbaar zijn vanaf 01 juni 2020.

Het ELPZ-aanbod kan een centrale rol spelen op gezinsniveau en sociaal-professioneel niveau. In dit verband wijzen we op het belang van een goede samenwerking tussen de eerstelijns klinisch psychologen/orthopedagogen enerzijds en de externe preventiediensten en de bedrijfsartsen anderzijds.

De gebruiker mag zich voor 4 sessies (één keer hernieuwbaar, dus maximaal 8 sessies per jaar) wenden tot een makkelijk toegankelijke hulpverlener, na verwijzing door een arts (huisarts, (pedo)psychiater, kinderarts, geriater, arbeidsgeneesheer). Ook raadpleging op afstand via video is eveneens mogelijk³. Per sessie ontvangt een geconventioneerde psycholoog/orthopedagoog 61,17 euro (voor 60 minuten) of 45,88 euro (45 minuten vervolgspraak), waarvan het aandeel voor de gebruiker 11,20 euro bedraagt (4 euro in het geval van een verhoogde tegemoetkoming). Voor meer informatie: www.psy107.be; interactieve kaart: <http://bit.ly/trouwerunppl> of <http://bit.ly/eenelpzoeken>.

³ <https://www.riziv.fgov.be/nl/covid19/Paginas/eerstelijnspsychologische-zorg-videoconsultatie-andere-versoepelingen-covid19.aspx>

Tenslotte is een protocolakkoord afgesloten over de gecoördineerde aanpak voor de versterking van het psychisch zorgaanbod in het kader van deze pandemie. Dit akkoord gaat vooral over de versterking van dit zorgaanbod in de eerstelijns. Het bepaalt ook enkele prioritaire doelgroepen, zoals kinderen en ouders in kwetsbare gezinnen, jongvolwassenen, mensen met al bestaande geestelijke gezondheidsproblemen, Voor deze versterking zullen bijkomende budgetten worden voorzien. In de komende dagen zal intensief overlegd worden met de sector zodat de middelen efficiënt kunnen ingezet worden.

2.1.2 Terugbetaling van videoconsultaties door psychiaters:

Om de continuïteit van de zorg en de ondersteuning van de gebruikers te waarborgen werd een specifieke nomenclatuur voor videoconsultaties opgesteld.⁴

2.1.3 Nabehandeling door psychiatrische ziekenhuizen mogelijk vanop afstand⁵ tot en met 31 december 2020

Doelstelling van deze maatregel was om de patiënten die voor een nabehandeling zich in normale omstandigheden naar het ziekenhuis begeven voor ambulante consultaties, deze zorg toch aan te bieden. Het Riziv heeft daarom binnen de daarvoor voorziene Overeenkomstencommissie de nodige aanpassingen uitgewerkt in samenspraak met de ziekenhuiskoepels en de mutualiteiten waardoor deze zorgcontinuïteit werd verzekerd.

2.1.4 Heropstart partiële hospitalisatie bij de patiënt thuis)⁶

Zelfde doelstelling als bij het vorige puntje: voor patiënten die normaal gezien via een daghospitalisatie zorg krijgen (medicamenteus, psychotherapeutisch, ...), stond het ziekenhuis in voor deze zorg te blijven verschaffen hetgeen ook hier essentieel was voor continuïteit als toegang tot zorg. Het Riziv heeft dit in de daarvoor voorziene Overeenkomstencommissie de nodige aanpassingen opgesteld, in samenspraak met de ziekenhuiskoepels en mutualiteiten. Om de zorgcontinuïteit voor deze patiënten te borgen, evenals de beschikbare personeelsleden maximaal in te zetten, heeft de overeenkomstencommissie beslist de zorgvorm “partiële hospitalisatie thuis” te heractiveren vanaf 20 oktober 2020 tot en met 31 december 2020.

Tot slot blijven de maatregelen van de 3de wijzigingsclausule, die een aanpassing van de minimale aanwezigheidsduur van 7 uur naar 3 uur in het dagziekenhuis voorziet, van kracht tot 31 december 2020.

⁴ <https://www.riziv.fgov.be/nl/covid19/Paginas/continuïteit-geestelijke-gezondheidszorg-verstrekkingen-afstand-psychiaters-kinderpsychiaters.aspx>

⁵ <https://www.riziv.fgov.be/nl/covid19/Paginas/nabehandeling-psychiatrische-ziekenhuizen-vanop-afstand-covid19.aspx>

⁶ <https://www.riziv.fgov.be/nl/covid19/Paginas/aanpassingen-dag-nachthospitalisatie-psychiatrische-ziekenhuisdiensten-covid19.aspx>

2.1.5 Sensibilisatie van eerstelijnsgezondheidsprofessionals om het adequaat gebruik van psychofarmaca te bevorderen

Het Belgian Psychotropics Expert Platform (BELPEP) heeft als doel het adequaat gebruik van psychofarmaca te bevorderen. In dit kader zijn al verschillende sensibiliseringsacties op touw gezet. Heel concreet financiert de FOD en/ het RIZIV opleidingen (online en in de LOCK's) over de behandeling van angst, stress- en slaapproblemen en de plaats hierin van benzodiazepines, en van mineure depressies. Via online leermodules (www.e-learninghealth.be) zijn verschillende hulptools beschikbaar voor artsen en andere zorgprofessionals.

Daarnaast hebben de coördinatoren van de netwerken ggz voor kinderen en jongeren een website (www.traject-adhd.be) ontwikkeld over een zorgpad voor kinderen en jongeren met ADHD. Deze site bevat ook aanbevelingen voor het adequaat gebruik van psychostimulantia.

2.1.6 Alcoholmodule in algemene ziekenhuizen

In acht Belgische ziekenhuizen loopt het project "alcoholmodule in algemene ziekenhuizen". Dit project is gericht op het verbeteren van de zorg voor mensen met alcoholproblemen. In dit project werd ziekenhuispersoneel gesensibiliseerd voor de alcoholproblematiek door middel van opleidingen en interne tool in het ziekenhuis. Hulpmiddelen (diagnose- en ontwenningsschalen, sensibiliseringsbrochure voor de patiënt, beslissingsboom om te weten wat te doen en waar naar toe te verwijzen, hulpfiche voor een korte interventie, enz.) werden verspreid en geïmplementeerd onder het medisch personeel. Dit project loopt nog verder in 2021. In 2021 zal ook een draaiboek worden gepubliceerd zodat andere ziekenhuizen aan de slag kunnen met de tools die in de projectfase zijn uitgetest.

2.1.7 Psychologische ondersteuning van ziekenhuispersoneel

De gezondheidscrisis te wijten aan de epidemie van het coronavirus Covid-19 heeft een grote impact op alle ziekenhuispersoneelsleden van het land.

Er is overeengekomen om aan elk ziekenhuispersoneelslid de mogelijkheid te geven om beroep te doen op psychologische ondersteuning en/of actieve professionele begeleiding om psychosociale risico's op het werk te voorkomen.

Daartoe wordt een budget van 11,7 miljoen euro verdeeld over de algemene en psychiatrische ziekenhuizen.

Een bedrag van 15.000 euro is voorzien voor elk ziekenhuis. Het saldo wordt verdeeld tussen de zieken in verhouding tot het aantal voltijdse equivalenten op de loonlijst van elk ziekenhuis.

Deze regeling geldt voor maximaal 12 maanden.

2.2. Acties op initiatief van gewesten en gemeenschappen

2.2.1 Waals Gewest

Initiatieven en maatregelen voor de geestelijke gezondheid genomen door de Waalse regering en het kabinet van mevrouw de Minister Christie MORREALE in samenwerking met het AVIQ.

2.2.1.1. Versterking van de gratis nummers 1718 (voor de Franstaligen) en 1719 (voor de Duitstaligen): Call Center

Actief luisteren naar de psychosociale aanvragen in de zeer brede zin. Er worden antwoorden gegeven of contactnummers om adequaat te reageren op de ondervonden problemen.

2.2.1.2. Terbeschikkingstelling van thematische fiches online: www.luttepauvrete.wallonie.be

Per thema, talrijke FAQ's met betrekking tot sociale noodsituaties (vragen over huisvesting, mobiliteit, gezondheid, toegang tot rechten, rouwverwerking, zelfmoord en nog vele andere) tijdens de COVID-crisis.

2.2.1.3. Actualisering van het aanbod geestelijke gezondheid en verslavingszorg: <http://www.cresam.be/offre-de-soins/>

Gedeelde en gecentraliseerde online toegang tot de systemen voor geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg per provincie voor de COVID-19-pandemie ten behoeve van de eerstelijns hulp en -zorg. De overlegplatforms voor de geestelijke gezondheidszorg, de netwerken voor geestelijke gezondheidszorg en de netwerken 'verslavingen' produceren dit repertorium en vullen het aan en actualiseren het waar nodig.

De partners in psychologische of psychosociale hulp en ondersteuning voor ouderen en woonstructuren voor ouderen hebben zich bij het proces aangesloten. Dat geldt ook voor partners die in de context van de crisis worden ondersteund door bijvoorbeeld het Dr. Daniël de Coninck Fonds.

2.2.1.4. EMUW – Mobiele urgentieteams in Wallonië voor de huisvestingsstructuren voor ouderen en mensen met een handicap.

Deze teams bieden ondersteuning aan ROB / RVT en huisvestingsstructuren voor mensen met een handicap, wanneer deze te maken hebben met grote clusters van COVID-19. Ze zijn met name samengesteld uit psychologisch opgeleid personeel en worden geactiveerd door de gouverneurs van de provincies wanneer er meer dan 10 verdachte of bevestigde gevallen zijn en door het AVIQ voor de clusters onder de 10 gevallen. De aandacht van AZG, en de methodologie die bewezen is door haar ervaring met humanitaire rampen, is gericht op de gemoedstoestand van de teams en op het luisteren. Webinar over geestelijke gezondheid van de teams georganiseerd voor actoren op het terrein.

2.2.1.5. Dringende maatregelen in de geestelijke gezondheid: specifieke ondersteuning.

Grootschalige psychologische ondersteuning, sinds 22 juni en dit voor een jaar. In totaal 141 VTE ter ondersteuning van de bevolking, de professionals en de mensen die in instellingen verblijven. Budget: 8,6 miljoen euro.

- SSM - de 65 diensten voor geestelijke gezondheid van Wallonië financieel versterkt om de inzet van 79 fulltime zorgverleners mogelijk te maken (= 4.740.000 euro).
- SPAD - de 16 Psychiatrische Thuiszorgdiensten bieden mobiele ondersteuning en expertise aan professionals en bewoners van zorg en verplegingstehuizen. Dus 3 VTE per dienst of 48 extra psychosociale werkers (= 3.024.000 euro).
- PVT - de 13 Psychiatrische Zorgcentra ondersteund door een versterking van 0,5 VTE per team voor het beheer van de stoornissen veroorzaakt door de COVID 19-crisis + een vast bedrag van 400 euro per erkende plaats (= 390.000 euro + 315.200 euro).
- Le Centre de Prévention du suicide et d'accompagnement - asbl Un Pass dans l'Impasse, + 1 VTE voor psychologische interviews, rouwbegeleiding na een zelfmoord, telefonische begeleiding (= 60.000 euro).
- MIC - De 7 Mobiele Interventiecellen (MIC), die de inclusie van mensen met een handicap en de teams in opvang- en verblijfssituaties ondersteunen, versterkt met 1 psychosociaal werker per team (= 420.000 euro).
- Residentiële Functionele Revalidatiecentra krijgen ook een uitzonderlijke steun van 400€ per residentieel bed en 250€ per plaats voor ambulante diensten (393.800€).
- Project Sentinelle gewijd aan de ondersteuning van zelfstandigen. Budget : 126 000€

Systeem ingevoerd sinds 15 juli om situaties van ultieme wanhoop en suïcidaal risico te vermijden, en om te voldoen aan de groeiende behoeften van zelfstandigen in nood, het Centre de référence de prévention du suicide, ondersteund door de Waalse minister van Gezondheid en de Sociale actie Christie Morreale, creëert en ontwikkelt het **APESA Wallonie**-project (Psychologische hulp voor ondernemers in acute nood) in samenwerking met APESA France (<https://www.apesa-france.com/>).

- Gratis callcenter 0800/300.25 van maandag tot vrijdag van 8u30 tot 17u voor zelfstandigen in nood. Twee professionals die zijn opgeleid in zelfmoordpreventie, voeren telefonische interviews.

- Oprichting van een netwerk van zelfmoordpreventie-wachters voor zelfstandigen in nood, onder de leden van de ondernemingsrechtbanken, accountants, vakbonden, banken, die zullen worden gevraagd een opleiding te volgen voor het identificeren van zelfstandigen in nood en die hulp nodig hebben. Hun rol zal zijn om een waarschuwing te lanceren zodat een psycholoog contact kan opnemen met de zelfstandige in nood om hem psychologische steun aan te bieden.

Bijkomende ondersteuning voor geestelijke gezondheid en verslavingen - vanaf 21 oktober en voor een jaar. Budget: 8.367.000€ bovenop de eerste maatregelen.

- CRF – Functionele revalidatiecentra: Om de extra kosten op te vangen die worden gegenereerd door het beheer van de heropflakking van de COVID 19-gezondheids crisis, wordt een nieuwe

uitzonderlijke steun van 400 euro per bed toegekend aan elk van de CFR's die residentiële zorg aanbieden en 250 euro per plaats voor ambulante CRF's. (= 393.000 euro)

- PVT – Psychiatrische zorginstellingen. Om de extra kosten van het crisisbeheer op te vangen, wordt voorgesteld een nieuwe uitzonderlijke steun van 400 EUR per erkend bed toe te kennen. 788 bedden (= 315 200 EUR).
- Financiële immunisatie van diensten sinds aanvang van de crisis: verlengde periode tot 31 maart 2021, voor de sectoren CRF, PVT, Overleg psychiatrische patiënten, IBW.
- Palliatieve zorgplatforms: op kruispunt beleid inzake geestelijke gezondheid met seniorensector. Versterking van de 8 palliatieve zorgplatforms. 16 VTE volgens de bevolkingsdichtheid, met ondersteuning voor teammobiliteit en 5.000 euro per palliatief zorgplatform. (= 1.048.000 euro)
- Diensten voor verslavingszorg: 26 hulp- en zorgdiensten die gespecialiseerd zijn in verslavingen, verspreid over 12 geografische gebieden, worden versterkt voor de hulp en de gespecialiseerde zorg die ze bieden aan mensen die verzwakt en gemarginaliseerd zijn door hun verslavingen. Tussen de beschermende maatregelen en de continuïteit van de follow-up en de zorg, is het hun taak om het isolement en het leed dat door de crisis wordt verergerd, te doorbreken. 26 VTE + mobiliteitshulp voor de teams en 5.000 euro per dienst. (= 1.768.000 euro)
- SSM – Diensten voor geestelijk gezondheid: extra steun van 5.000 euro voor alle diensten, rekening houdend met de lokale afdelingen, nl. 105 SSM. (= 525.000 euro)
- Verlenging van alle maatregelen van 22 april 2020 tot 31 december 2021.

Andere maatregelen

- Psychosociale ondersteuningscampagne via online ondersteuning: www.trouverdusoutien.be
Op 9 oktober, lancering van de communicatiecampagne voor de professionals van de zorg en de ondersteuning en voor het grote publiek. Operationeel doel: Het gebruik van een website bevorderen die alle bestaande middelen op het vlak van de psychosociale ondersteuning centraliseert door de verspreiding van affiches aan alle relais actoren, in het bijzonder de beroepsfederaties van de zorg- en hulpsector, alsook aan de verzekeringsorganen, de vakbonden, de FWPS, FOREM, het Algemeen Bestuur van het Onderwijs, CRéSaM, het Centrum voor Zelfmoordpreventie 'Un pass dans l'impasse', de Vereniging van de Waalse Provincies en de SPW, door middel van mailing, sociale netwerken, radio-uitzendingen; strategische doelstelling: Versterking van de mentale veerkracht en verbetering van de zichtbaarheid van het aanbod aan geestelijke gezondheidszorg in het Waals Gewest (kost : 85.000 euro).
- Forfaitaire steun van 5.000 euro voor de digitalisering van de mobiele sectoren: 3.200.000€. De lockdownperiode en het beheren van de heropstart vereisten het ontwikkelen van nieuwe diensten, met name op afstand, door meer gebruik te maken van digitale instrumenten.
De volgende diensten in de sector van de geestelijke gezondheidszorg en de verslavingssector genieten van een forfaitair bedrag: Psychiatrisch patiënten overleg, Centra voor Tele-opvang, Ambulante CRF's, Psychiatrische Thuiszorg (SPAD), Diensten voor Geestelijke Gezondheid (SSM), Diensten voor verslavingen, Referentiecentrum voor Zelfmoordpreventie, Referentiecentrum voor Geestelijke Gezondheidszorg (CRESAM), Mobile Interventiecellen (MIC).

2.2.1 Federatie Wallonië-Brussel

De Federatie Wallonië-Brussel heeft geen directe bevoegdheden op het vlak van de geestelijke gezondheidszorg. Globalere initiatieven inzake psychosociale ondersteuning hebben zich ontwikkeld sinds het begin van de gezondheidscrisis:

- **Communicatie en noodnummers en hulpdiensten doorgeven**

Verskillende nummers zijn doorgegeven, met name:

- De teams SOS Kinderen om alle vormen van mishandeling van kinderen te voorkomen.
- SOS Ouders om uitputting bij ouders te voorkomen.
- De kindhulplijn (nummer 103), een dienst die antwoordt op vragen van kinderen en adolescenten maar ook van iedereen die in verband met zichzelf of eventueel met anderen worstelt met vragen of zorgen waarbij een kind betrokken is.
- Live chat "*maintenant j'en parle*", een website voor jongeren, rond seksueel misbruik en geweld.

Met steun van de Federatie Wallonië-Brussel wordt sinds 18 mei een gezamenlijke campagne van 103 Ecoute-Enfants, Child Focus en SOS Enfant over huiselijk geweld gericht tegen kinderen en adolescenten uitgezonden op de verschillende radio- en televisiekanalen van RTBF, maar ook op sociale netwerken.

Communicatie naar gezondheidswerkers en naar het grote publiek toe om allerlei adviezen te verstrekken:

Bijvoorbeeld: Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE): emoties aankaarten met kinderen, ideeën voor activiteiten, in contact blijven met familie, enz. Yapaka: "Ouders en kinderen in lockdown: hoe zorg je ervoor dat de zekeringen niet springen?"

De steuncampagne van het Waals Gewest werd doorgegeven aan de sector van de jeugdhulpverlening.

- **Reactie op bijkomende behoefte aan noodopvang tijdens de lockdown**

- Er is tijdelijk een gespecialiseerde dienst voor kinderopvang (SASPE) in het leven geroepen voor 16 kinderen tussen 0 en 7 jaar.
- Vier tijdelijke diensten voor residentiële opvang zijn opgericht voor 39 kinderen en jongeren tussen 3 en 18 jaar.

- **Continuïteit van de psychosociale begeleiding van kinderen/gezinnen**

Het ONE heeft maatregelen doorgevoerd om de diensten voor kinderen en hun gezinnen te kunnen handhaven, zowel qua begeleiding van kwetsbare gezinnen als qua follow-up van situaties van mishandeling. Bedoeling daarbij is dat de steun en de preventiewerkzaamheden gehandhaafd blijven, zodat de situatie van op zich al kwetsbare gezinnen door de crisis niet nog erger wordt en de impact ervan op sociaal gebied en gezondheidsgebied op lange termijn tot een minimum beperkt blijft.

Enkele voorbeelden:

- De prenatale raadplegingen in wijken en ziekenhuizen zijn doorgedaan met hun werking. De psychosociale opvolging gebeurt voornamelijk telefonisch, behalve voor kwetsbare aanstaande moeders.
- De raadplegingen voor kinderen hebben delen van hun werking voortgezet, waaronder de inenting en de versterkte medische en/of psychosociale follow-up.
- De teams van SOS Enfants en de diensten voor perinatale begeleiding (SAP) hebben hun activiteiten voortgezet. Fysieke ontmoetingen met gezinnen of met het netwerk zijn voorbehouden voor noodsituaties. Elk team heeft contact gehouden met de gevolgde gezinnen, met bijzondere aandacht voor de kwetsbaarste, de risicogezinnen. De teams vormen een ruimte waar wordt geluisterd naar gezinnen en kinderen die het moeilijk hebben door de lockdownmaatregelen. Ook houden de teams contact met het netwerk over bepaalde situaties (in het bijzonder met de Service d'Aide à la Jeunesse (SAJ) en de Service de Protection de la Jeunesse (SPJ)), vooral voor de dringendste gevallen.

Op dezelfde manier heeft de jeugdbijstand ervoor gezorgd dat de diensten hun taken blijven uitvoeren, zowel inzake preventie als inzake begeleiding in de leefomgeving of de opvang in woonstructuren.

De AMO's (diensten voor jeugdbijstand in open milieu) en de MADO's (adolescentenhuizen) stellen alles in het werk om het contact met de kwetsbaarste jongeren en gezinnen te onderhouden

De diensten voor begeleiding in de leefomgeving en de medewerkers van de SAJ en SPJ onderhouden het contact met kinderen, jongeren en hun gezinnen via technologische communicatiemiddelen (telefoon, videoconferentie, sociale netwerken, ...). Telkens wanneer mogelijk en nodig organiseren de professionals gezinsbezoeken en/of persoonlijke afspraken.

De residentiële diensten handhaven hun opvang, zowel voor minderjarigen in gevaar als voor minderjarigen in conflict met de wet. Merk op dat het niet naar school gaan tijdens de lockdown heeft geleid tot een noodzakelijke reorganisatie van deze diensten, die niet voldoende personeel hebben om de opvang tijdens normale schooluren te garanderen. Daarom hebben we toestemming gegeven om het personeel wederzijds ter beschikking te stellen onder de diensten en hebben we de tussenkomst van het noodfonds gevraagd ten bedrage van 252.000 € voor de eerste golf en 3.000.000 € voor de tweede golf om deze diensten te kunnen versterken.

We zijn eveneens sterk bekommerd over de impact van de maatregelen die in het kader van deze gezondheids crisis zijn genomen, en meer bepaald van de lockdown op het welzijn van kinderen. De algemeen afgevaardigde voor de rechten van het kind, de kinderartsen en de actoren in de geestelijke gezondheidszorg uiten eveneens hun bezorgdheid.

Na meer dan 7 weken zonder sociaal contact met leeftijdsgenoten hebben veel kinderen, vooral de sociaal-economisch kwetsbaarste, een vitale behoefte gehad aan een andere bubbel, een andere plek om weg te kunnen uit de gezinssfeer.

Zo heeft de Nationale Veiligheidsraad wat de opvang van jonge kinderen betreft de voorzieningen voor kinderopvang van 16 maart tot 3 mei open gehouden om kinderen te kunnen opvangen van wie de ouders in de frontlinie stonden bij de strijd tegen de epidemie, in essentiële functies werkten of geen andere keuze hadden dan hun kinderen te laten opvangen door hun grootouders. Dit was ook het geval voor

kinderen in specifieke maatschappelijke situaties en voor kinderen van ouders die zelf in een specifieke maatschappelijke situatie verkeren.

Vanaf 4 mei is de sector, rekening houdend met het hernemen van de economische activiteit maar ook met de impact van de lockdown binnen gezinnen en op het welzijn van kinderen, een fase van versoepeling ingegaan die gericht is op de geleidelijke terugkeer naar een situatie waarin alle kinderen worden opgevangen die een beroep doen op opvangvoorzieningen voor jonge kinderen.

Op 27 mei heeft het Overlegcomité beslist de lessen voor het kleuter- en basisonderwijs geleidelijk te hervatten. Deze beslissing is gebaseerd op het verslag voor de versoepeling van de maatregelen van de door de federale regering opgerichte Groep van Experts (GEES). In het bijzonder benadrukten zij dat "het gebrek aan scholing ook een belangrijke invloed heeft op de algemene, mentale en sociale ontwikkeling van kinderen en hun families.... De GEES erkent het belang van een evenwicht tussen epidemiologisch risico en de geestelijke gezondheid, het welzijn en de leerbehoeften van alle kinderen ». Op dit moment wordt alles in het werk gesteld om het onderwijs in het kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs te behouden.

Ten slotte heeft de heropening van de buitenschoolse activiteiten (speelpleinen, vakantieverblijven, recreatieve en culturele activiteiten en stages, enz.), een positief effect gehad op het algemeen welzijn van kinderen en jongeren.

2.2.2 Brussel GGC en COCOF

1. Samenvatting van de maatregelen in Brussel

De genomen maatregelen (uitsluitend voor het luik geestelijke gezondheid, niet "sociaal-gezondheid"):

- Sinds het begin van de crisis is de activiteit van de diensten (COCOF-GGC) gehandhaafd, waardoor de continuïteit van de zorg werd gewaarborgd, overeenkomstig de omzendbrieven (FAQ), dus telefonisch en indien nodig ter plaatse, of tijdens de zitdagen die veel diensten in hun lokalen hebben gehouden (voor crisisgevallen of complexe problemen die niet telefonisch af te handelen zijn).

Datum	Gezondheidssituatie/Federale maatregelen	Brusselse maatregelen
Maart	Sluiting van de diensten geestelijke gezondheid	28 maart, oprichting van een luister- en ondersteuningslijn van de LBSM, 's avonds en in het weekend (materiële ondersteuning van COCOF).
Maart		Verbindt zich ertoe de inkomstenderving en de uitgaven in verband met de gezondheidssituatie te vergoeden (1 325 217 euro) + steunmechanisme voor onbezette plaatsen - PVT, IBW en Revalidatie
April	Gezondheidssituatie in de geestelijke gezondheid objectief beoordeeld door de drie bovengenoemde studies + meer bezoeken en meer begrafenissen mogelijk - gecompliceerde rouw voor familieleden, aanzienlijke extra psychologische belasting voor zorgverleners	Een tiental diensten voor geestelijke gezondheidszorg hebben geprofiteerd van een door de Franse Gemeenschapscommissie goedgekeurde uitbreiding van hun kader, en meer in het bijzonder van hun kinder-/adolescentteams (600 000 euro).
April		Financiering van het Centrum voor Zelfmoordpreventie om twee hulplijnen "FACE COVID-19" en "FACE BORDER AGAINST COVID-19" op te richten voor de verzorgers en familieleden van COVID-patiënten (45.000 euro)
April		Financiering van het Centre de Télé-Accueil Bruxelles ter dekking van de kosten van de samenwerking tussen de diensten voor huiselijk geweld en de Fédération des Centres de Télé-Accueil en de kosten van telewerken voor vrijwillige luisteraars (45 000 euro).
April		Creatie van klinische opvolgingslijn via video-call voor senioren, bewoners en

		familieleden van bewoners in ROB en RVT. De SSM ULB, in samenwerking met andere SSM's (10 000 €)
April		Begin van de monitoring van psychische problemen bij ROB/RVT, tot op heden zijn 120 ROB/RVT in contact geweest of zijn nog steeds in contact met de SSM Rivage (COCOM).
Mei	Dakloze drugsverslaafden, of de armste en moeilijkste drugsverslaafde patiënten, meer mandaat, niet-naleving van gezondheidsmaatregelen, toegang tot substitutiebehandeling en crisisopvang worden complexer.	Oprichting van een mobiel over diensten heen verslavings-/preventieteam (DUNE, Lama, MASS, Hepatitis C Network, Modus) laagdrempelig, outreachend om de ondersteuning van de drugsverslavingszorg en de substitutiebehandeling te versterken (415.000 €)
Juni		Financiering van klinische programma's voor jongvolwassenen (in overgang) en projecten voor zorgverleners en de coördinatie van evaluatieprogramma's voor deze zelfde projecten (800.000 euro).
Juli	Herstel- en herschikkingsplan	Drie assen (voor 5 oproepen tot het indienen van projecten) <ul style="list-style-type: none"> - Tweedelijns-ondersteuning (ondersteuning en opleiding op het gebied van de geestelijke gezondheid), - Klinische mobiliteit, outreach en zorgcoördinatie - Plaatsen van verbinding, praktijk van de geestelijke gezondheidszorg in de gemeenschap (5 630 000 €) over / 18 maanden
	Herstel- en herschikkingsplan	In haar post-COVID-19-herschikkings- en herstelplan heeft de regering besloten de bestaande SPAD-projecten uit te breiden of nieuwe SPAD-projecten te ontwikkelen. Hiervoor is een budget van 335.000 euro uitgetrokken voor de laatste zes maanden van 2020 en een bedrag van 670.000 euro voor het jaar 2021. Er is een oproep tot het indienen van projecten verspreid en er zijn 5 projecten geselecteerd: <ul style="list-style-type: none"> - CASMMU - Antonin Artaud - trACTor

		- SMES - Entre Autres
--	--	--------------------------

- (26/03) De inkomstenverliezen en de uitgaven aan materieel van de ambulante en residentiële diensten evenals de telefoonkosten werden geëvalueerd: 2.052.512 euro is opgenomen in het budget van COVID1-steunmaatregelen waarmee de niet-commerciële sector deze klappen kan opvangen.
De diensten hebben de evaluaties ingediend en een uitzonderlijke subsidie van **€ 1.276.324,00 ter dekking van bepaalde kosten in verband met de COVID-19-crisis werd toegekend aan 22 vzw's** die door het College van de Franse Gemeenschapscommissie zijn erkend als diensten voor geestelijke gezondheidszorg, van 11 maart tot en met 31 oktober
Voor de sector van de steun aan drugsverslaafden is voor de periode april tot juni 2020 een **totaalbedrag van 46.885,32 euro** toegekend ter dekking van bepaalde kosten in verband met de COVID-19-gezondheids crisis. Daarnaast is een budget toegekend **om de informatisering van de diensten te bevorderen en om telewerken te helpen opzetten**.
Ook zijn er maatregelen genomen ter compensatie van de afname van de factureerbare activiteit in IBW, PVT en voor de revalidatieovereenkomsten, financiering van de meerkosten van de instellingen als gevolg van COVID-19 en de inkomstenderving op basis van een vast bedrag van 250 euro/plaats voor IBW en PVT.
- (28/03) oprichting van een telefoonlijn (LBFSM) ter ondersteuning van gezondheidswerkers en particulieren: een psychiater, een psycholoog en een maatschappelijk werker die 's avonds en in het weekend bereikbaar zijn (om het aanbod aan diensten tijdens de werkuren en op werkdagen te vervolledigen). Deze maatregel is sinds 21 juni 2020 opgeschort vanwege de sterke daling van het aantal oproepen/beschikbaarheid van professionals. Informatie en contacten zijn echter nog steeds beschikbaar op de website van de Ligue Bruxelloise pour la Santé Mentale : <https://lbfsm.be/>
- (14/04) De COCOM-SSM zijn in en hebben contact gehad met meer dan een veertigtal ROB/RVT waar zij voorstellen op verzoek tussen te komen, bij degenen die dagelijks worden geëvalueerd door de monitoring van de ROB-behoefden. De ROB/RVT die geestelijke gezondheidsproblemen bij hun personeel of bewoners aan de orde stellen, roepen zij dus weer op om na de eerste contacten op gepaste wijze in te grijpen.
- (14/04) De COCOM-SSM werken ook samen met de "nieuwe" structuren voor bijstand aan daklozen die door AZG worden gedragen en zijn ook bereid, net als de COCOF-SSM, om in te grijpen in de bemiddelingsstructuren na ontslag uit het ziekenhuis.
- (27/04) financieringsovereenkomst voor het **Centrum voor Zelfmoordpreventie om een bijkomend klinisch team aan te werven dat zich specifiek bezighoudt met virusdragers en alleenstaanden + nabestaanden** die in deze moeilijke omstandigheden rouwen (team dat gespecialiseerd is in deze problematiek en in trauma's) (45.000€ van april tot eind september 2020).
- (28/04) oprichting van een **lijn om via video-call senioren, bewoners en familieleden van bewoners van ROB en RVT klinisch op te volgen**. De **ULB-SSM**, i.s.m. met andere COCOF-SSM (10.000€ van april tot eind juli 2020).
- Financiering van het team van Télé-accueil Bruxelles om de samenwerking met de Diensten voor de Preventie van Huiselijk Geweld en de Federatie van Télé-Accueil-centra (5 Tele onthaalcentra

in Wallonië en 1 in Brussel voor de doorstroming van de lijn 0800 3030 naar de 107 's avonds, tijdens het weekend en op feestdagen) te versterken voor een bedrag van 45.000 euro, van april tot eind december 2020.

- (29/04) Oprichting van een laagdrempelig, outreaching mobiel team verslaving/kansarmoede/geestelijke gezondheid over diensten heen (DUNE, Lama, MASS, netwerk Hepatitis C, Modus) om steun en zorg voor drugsverslaafden te verstevigen (415.000€ van juli 2020 tot juni 2021).
- (April 2020) **Campagne onder leiding van de LBSM: "Na deze" campagne om mensen bewust te maken van de geestelijke gezondheidsproblemen die door de pandemie en de gevolgen ervan worden veroorzaakt. (20.000 euro tot eind 2020 om de negatieve gevolgen van de pandemie te helpen verzachten door de Brusselaars uit te nodigen om hun ervaringen, reacties en ideeën na de epidemie, de insluiting en de nasleep ervan te delen;).**

Website: crise.lbsm.be

Meer informatie over de campagne : <https://lbsm.be/hors-menu/la-crise-et-ses-changements-parlons-en.html>

De verschillende Brusselse actoren die hulp en ondersteuning kunnen bieden:

<https://lbsm.be/hors-menu/la-crise-et-ses-changements-parlons-en-547.html>

- (28/05) Covid-19 noodmaatregelen van de regionale regering, het College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en het College van de Franse Gemeenschapscommissie, wordt een bedrag van **800 000 euro toegekend voor projecten op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg: "Versterking van de psychologische voorzieningen voor jongvolwassenen en studenten in nood"**.

Op 12 juni 2020 werd een projectoproep gelanceerd voor alle leden van de Brusselse Liga voor Geestelijke Gezondheid, een coördinatie- en vertegenwoordigingsorgaan dat door de Franse Gemeenschapscommissie is goedgekeurd.

Deze oproep is uitgebreid naar het publiek van eerstelijnsverzorgers. Tussen 1 juli 2020 en 30 juni 2021 worden tien projecten gefinancierd die betrekking hebben op klinische en preventieve acties ten behoeve van jongeren en verzorgers die in het bijzonder door de crisis zijn getroffen.

De projecten werden ingediend door een initiatief nemende organisatie die acties ontwikkelt in samenwerking met een of meer verenigingen binnen en tussen sectoren.

Verenigingen	PROJECTEN
Chapelle-aux-Champs en Centre de Guidance d'Ixelles	Individuele en groepsverzorging voor zorgverleners die met de pandemie te maken hebben
Aimer à l'ULB, centrum familiale planning	Spreekruimte voor de jongeren die het meest getroffen zijn door de Covid-crisis19 - Samenwerking met de Escale school in het dagziekenhuis - Espylon in de Ado Area + tak".
La Ligue Bruxelloise pour la Santé Mentale	Coördinatie van post-Covid19 geestelijke gezondheidsprojecten Coördinatie en evaluatie van de geselecteerde projecten in het kader van de huidige derde Covid-maatregelen waartoe de regering heeft besloten. Dit project is relevant gezien het feit dat alle verenigingen die een project hebben ingediend, aangesloten zijn bij de Brusselse Liga voor Geestelijke Gezondheid.
La Ligue Bruxelloise pour la Santé Mentale	Intervisie - maatschappelijk werkers _ Intervisies met actoren en maatschappelijk werkers van de eerste lijn. Dit project van

	de Liga zal worden uitgevoerd in nauwe samenwerking met de Fédération des Services Sociaux, een door de Cocof erkende en gesubsidieerde coördinerende instantie.
Psycho Etterbeek en Centre de Guidance d'Etterbeek	Het leed dat de gezondheids crisis aan het licht heeft gebracht
Joodse Sociale Dienst	Steun voor Adolescenten en hun families met Covid-gerelateerd verdriet
Joodse Sociale Dienst en CGG ULB-Centre de Guidance Rue Haute	Ondersteuning van het personeel van CHU St-Pierre - Post-crisis psychologische ondersteuning Covid19
SSM Le Grès et SSM Le SAS	Mozaïek: coördinatie tussen partners + psychosociale permanentie + uitvoering van aangepaste projecten.
SSM Le Méridien en 5 andere SSM	<p>Adolescenten en jongvolwassenen, van het openbare leven tot het leven, antwoorden op de verergering door de gezondheids crisis van Covid19 van de specifieke problemen van de Brusselse jongeren.</p> <p>Het project wordt gezamenlijk beheerd door zes diensten voor geestelijke gezondheidszorg: de SSM Le Méridien, La Gerbe, ANAIS, de Sectorale Dienst voor Geestelijke Gezondheidszorg van Sint-Gillis, Ulysse, en de psychologische hulpdienst van de vzw Entr'Aide des Marolles.</p> <p>Gericht op jongeren tussen 15 en 25 jaar in de sterk verstedelijkte volkswijken van het Brussels Gewest en op Brusselse thuisloze jongeren en jongvolwassenen;</p> <p>Elk onderdeel van dit project dat door de zes diensten voor geestelijke gezondheidszorg wordt uitgevoerd, bestaat uit drie luiken: ten eerste gaan op het terrein de straathoekwerkers en de kunstenaars naar de jongeren toe waar ze zich bevinden, ten tweede een "liaisonteam" bestaande uit actoren uit de geestelijke gezondheidszorg samen met de aanwezige actoren en op basis van de acties die op het terrein worden uitgevoerd, en ten derde worden er in een van de diensten voor geestelijke gezondheidszorg klinische intervisiemomenten georganiseerd rond de aangetroffen situaties.</p>
SSM ULB, asbl L'Équipe, Réseau Santé Mentale Marolles, ULB, ASEB	<p>Aanpassing en uitbreiding van de regeling voor jongeren op tijdelijke en permanente basis, door middel van verschillende activiteiten :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preventie, laagdrempelige opvang, ondersteuning van de studentenpopulatie. Oprichting van een website voor jongeren. - Permanenties Psy Adolescenten, stages voor middelbare scholieren, studenten in het hoger onderwijs, uitbreiding van het partnerschap met de vzw L'Équipe, in het bijzonder via het huisvestingsproject "Le Trèfle" voor jongeren in autonomie

- Bevoorrechte ontvangst en groepsvoorstellen voor jongvolwassenen in de Marollenwijk.
- Psychosociaal begeleidingsproject SSM ULB-ASEB "solidair boodschappennetwerk": verdeling van voedselpakketten op 5 sites van de Hautes Ecoles en de Universiteiten.

- (september 2020) Brussel Herplaatsings- en herstelplan na COVID-19
Versterking van het zorgaanbod in SSM en mobiel werken in de geestelijke gezondheidszorg en laagdrempelige toegankelijkheid van de geestelijke gezondheidszorg. Er lopen twee projectoproepen, COCOF en COCOM, voor de oprichting van de projecten "Lieux de Liens" en "Santé Mentale et mobilité" (ambulante teams en mobiele klinische apparatuur).
Financiering van projecten die de periode van oktober 2020 tot maart 2022 bestrijken.
Versterking Mobiliteit en tweede lijn 1 526 000 € (COCOM = 381 500 € en COCOF = 1 144 500 €).
Link sites 1 304 000 € (COCOM 652 000 € + COCOF 652 000 €).

Over de aanvullende maatregelen die moeten worden genomen, wordt nog onderhandeld:

De voornaamste doelgroepen zijn jongeren, vrouwen en kansarme gezinnen, zorgverleners, COVID-dragers; nabestaanden in rouw, rusthuisbewoners en hun naasten. De bestaande teams zullen worden versterkt.

2. Initiatieven COCOF-SSM en Ligue + psychosociale initiatieven die verband houden met geestelijke gezondheid

- ✓ Online assistentie (telefoon of chat) - anonieme (eenmalige) oproepen en mededeling van informatie (in ruimere zin de pagina "diensten om naar je te luisteren" van de site coronavirus.brussels: <https://coronavirus.brussels/index.php/nl/diensten-om-naar-je-te-luisteren-in-geval-van-geweld-psychologische-problemen/>

Initiatieven	Contacten - beschrijving	
Télé-accueil Bruxelles + Doorverbinding avond, nacht, weekend en feestdagen, beurtrol met Waalse teleonthaalcentra	https://tele-accueil-bruxelles.jimdosite.com/ + Luisterlijn echtelijk geweld: 0800 30 0 30	107
Centre de Prévention du suicide Bruxelles	https://www.preventionsuicide.be/fr/centre-de-pr%C3%A9vention-du-suicide.html	0800 32 123

- ✓ Structuren voor aanvragen van de eerstelijnszorgverleners met betrekking tot de psychosociale problemen van burgers en zorgverleners.
- De Ligue: centralisatie en informatie doorgeven en dagelijkse update op website en in nieuwsbrief

<https://lbsm.be/covid-19-et-sante-mentale-bruxelloise/>

✓ **Sector misbruik van stoffen:**

- **FEDITO- HOTLINE VERSLAVINGEN** voor ondersteuning van Brusselse gezondheidswerkers:

Tel.: **02/227 52 52**

<https://feditobxl.be/fr/2020/04/hotline-assuetudes-dappui-aux-professionnels-sante-bruxellois-02-227-52-52/>

- **Le Pelican vzw:**

Tel.: **02/502 08 61**

Telefoonpermanentie elke dag van 9.00 tot 16.30 uur waar iedereen (gebruikers of hun omgeving) telefonisch of via het online platform aide-alcool.be een gesprek kan hebben met een psycholoog van het team van Le Pelican.
(alcohol, illegale drugs, gokken, medicijnen).

2.2.3 Duitstalige Gemeenschap

Overzicht van het aanbod rond mentale gezondheid gedurende de Covid-19-crisis aangeboden door de Duitstalige Gemeenschap

- **Luisteren**
 - Bürgertelefon (burgerhulplijn) - algemene hotline waar burgers in het Duits met alle vragen en vooral vragen rondom Covid-19 terecht kunnen.
 - Telefonhilfe 108⁷ - vergelijkbaar met Tele-Onthaal en Télé-Acceuil. Dit aanbod wordt vorm gegeven door 40 vrijwilligers die anoniem blijven, onderhevig zijn aan de zwijgplicht en naar de hulpzoekende persoon luisteren. Zonodig verwijzen ze deze door naar meer gespecialiseerde diensten. Dit aanbod staat 24h/7 dagen ter beschikking.

- **Ouders en kinderen⁸**
 - Jugendhilfedienst⁹ - voor vragen van kinderen, jongeren en ouders over het dagelijks leven als familie.
 - Beratungs- und Therapiezentrum¹⁰ - voor vragen omtrent trauma's en psychogene problemen. Consultaties met psychologen, kindertherapeuten e.d. vinden via videoconferentie of telefoon plaats. Bovendien bestaat er een bereikbaarheidsdienst via telefoon.
 - Kaleido Ostbelgien¹¹ - voor vragen omtrent zwangerschap, kinderen, jongeren en hun gezonde ontwikkeling. Hier vindt een telefonische advisering plaats.
 - Mobiles Team für Kinder und Jugendliche¹² - medische, psycho-sociale begeleiding van kinderen en jongeren met een psychische aandoening en hun families. Het MT komt bij hulpzoekenden thuis en biedt oplossingen voor problemen en psycho-sociale ondersteuning.
 - Telefonhilfe 108

- **Zelfmoordgedachtes**
 - Telefonhilfe 108
 - Beratungs- und Therapiezentrum - Onmiddellijke telefonische contactopname met psychologen en persoonlijke gesprekken in de ruimtes van het BTZ als de persoon acuut suïcidaal is, worden aangeboden.

⁷ https://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-345/711_read-9604/

⁸ https://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-6736/10885_read-59714/ en https://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-6736/10885_read-59715/ en https://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-6736/10885_read-59717/

⁹ https://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-288/540_read-3830/

¹⁰ <http://btzentrum.be/>

¹¹ https://www.kaleido-ostbelgien.be/aktuelles/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=19&cHash=cb94ebfe4ba5ee3ef4556cd174fadf08

¹² https://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-1231/1950_read-40835/

- **Huiselijke geweld**

- Politie 101
- 112
- Opvang van slachtoffers van een straffeit/Opferbetreuning des Justizhauses¹³
- Telefonhilfe 108
- Beratungs- und Therapiezentrum - telefonische hulpverlening en doorverwijzing naar andere diensten indien nodig.
- VOG Prisma¹⁴ - psycho-sociaal adviesbureau voor vrouwen in een crisissituatie.
- Mobiles Team für Kinder und Jugendliche (zie boven)
- Jugendhilfedienst - bij conflicten in de familie (misbruik, geweld) kan de dienst ingeschakeld worden. Hiervoor bestaat een telefoonnummer voor hulpzoekende kinderen, jongeren en ouders om onmiddellijk hulp aan te vragen.

ALLE HILFSDIENSTE SIND weiterhin erreichbar

Ostbelgien

ES GIBT KEINE RECHTFERTIGUNG FÜR HÄUSLICHE UND INNERFAMILIÄRE GEWALT

In Notfällen bieten Ihnen diese Dienste ein offenes Ohr und Unterstützung

<p>Den Belgischen Obersten Notdienst erreichen Sie unter: 087/450 429 (Polizei) oder: 080/291 840 (Polizei) oder: 087/595 216 (Polizei) oder: 112 (Polizei)</p>	<p>Wenn Sie das Bedürfnis haben, mit jemandem zu sprechen, dann rufen Sie die Telefonhilfe unter der 108 an.</p>
<p>In Falle eines schutzbedürftigen Notfalls rufen Sie die 101 an</p>	<p>In Falle von Selbstmordgedanken rufen Sie die 108 oder das Jugend- und Therapiezentrum an: 087/140 180 (Jugend der 101) oder: 080/650 045</p>
<p>In Falle eines medizinischen Notfalls rufen Sie die 112 an</p>	<p>Die belgischen und in anderen Ländern qualifizierte Gesundheitsdienstleistungen konsultieren Sie die VOG Prisma unter: 087/744 142 oder: 087/554 017</p>
<p>In Falle von sexueller Gewalt (Erwachsene oder Kinder) können Sie sich 7 Tage in der Woche und 24 Stunden am Tag an die Notaufnahme eines Krisenraumes in Ihrer Nähe begeben</p>	<p>Sie fühlen sich als Eltern erstickt oder überfordert, dann rufen Sie Kollé, Ostbelgien www.kolle-ostbelgien.be oder den Jugendhilfedienst unter: 087/744 959 an</p>
<p>Sie sind Opfer einer Straftat, rufen Sie oder Ihre Angehörigen die Opferhotline der Kindermisshandlung unter: 087/594 600 an</p>	<p>Sie haben die Vermutung, dass Kinder geschlagen, verstoßen, vernachlässigt werden, dann rufen Sie das Jugendhilfedienst unter: 087/744 959 an</p>
	<p>Die belgischen ein gewalttätigen Verhalten gegenüber ihrem Partner oder ihrem Kind? Konsultieren Sie ebenfalls das Jugend- und Therapiezentrum unter: 087/140 180 (Jugend der 101) oder: 080/650 045 (Jugend der 101)</p>
	<p>Die Kinder befinden sich in einer schweren Lebenssituation und benötigen eine psychosoziale Beratung, konsultieren Sie oder Ihr Kind das Mobile Team für Kinder und Jugendliche unter: 0476/781 214 (Jugend 101) oder: 0476/781 207 (Jugend der 101)</p>
	<p>Vous parlez français et avez besoin de conseils ou d'aide ? www.victimtimes.cfwb.be</p>

- **Psychologische ondersteuning van personeel in de gezondheidszorg en woon- en zorgcentra door:**

- Beratungs- und Therapiezentrum: consultaties, advies en een telefonisch bereikbaarheidsdienst waar personeel ondersteuning en coping strategieën in het kader van de belastende situaties in hun werkveld m.b.t. covid-19 kunnen krijgen.
- Telefonhilfe: 108
- Medefinanciering van psychosociale projecten om de gevolgen van de Corona-crisis te helpen opvangen: De gezondheids- en sociale diensten en woon- en zorgcentra die door de Duitstalige Gemeenschap gefinancierd worden, krijgen afhankelijk van de grootte van de instelling een extra budget. Dit budget kan voor een psychosociaal project (bv. coaching, supervisie, teambuilding e.d.) gebruikt worden om het personeel te helpen bij het verwerken van de gevolgen van de Corona-crisis.

Daarenboven zijn we in het kader van de omzetting van de hervormingen in de GGZ bezig met de uitwerking van een actieplan rond mentaal welzijn van de bevolking en het personeel in de gezondheidszorg en woon- en zorgcentra van de Duitstalige Gemeenschap. De focus zal hierbij zowel liggen op algemene maatregelen voor mentaal welzijn als ook coronarelevante maatregelen voor mentaal welzijn ter bestrijding van de gevolgen van de Covid-19-crisis.

- **Campagnes ter bevordering van de gezondheid van de bevolking:**

- Patienten Rat und Treff: De Campagne van PRT “Fühl dich wohl...atme durch“ biedt impulsen en suggesties om het geestelijk welzijn en een positieve levenshouding te bevorderen en om in het dagelijks leven in balans te blijven. Dit wordt bereikt door lezingen, actieve lunchpauzes, workshops en wandelingen en Youtube-video's.

¹³ https://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-345/711_read-36306/

¹⁴ https://www.ostbelgienlive.be/desktopdefault.aspx/tabid-347/713_read-2933/

Maatregelen door de Regering die ter ondersteuning van instellingen zijn genomen:

CRISISDECREET:^{15 16 17}

- Subsidiegarantie en liquiditeitsverhoging voor instellingen die door de Duitstalige Gemeenschap gesubsidieerd worden. Hieronder vallen ook instellingen voor mentaal welzijn.
- Coronahulpfonds voor ontvangstenverlies en extra uitgaven: 10.000.000 euro van de globale dotatie ter beschikking gesteld van het participatie- en financieringsfonds van de Duitstalige Gemeenschap.
- De instellingen (mentaal welzijn) moeten een verkort activiteitenverslag voor 2020 inleveren waarin de (financiële) gevolgen van de crisis beschreven worden. Het verslag moet t/m 31.08.2020 ingeleverd worden. Hierdoor kunnen maatregelen beter op de individuele behoeftes van de instellingen toegepast worden.

¹⁵ 6 APRIL 2020. – Crisisdecreet: http://www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_d.htm

¹⁶ 27 APRIL 2020. - Crisisdecreet 2020 (II): http://www.ejustice.just.fgov.be/doc/rech_d.htm

¹⁷30 APRIL 2020. - Besluit van de Regering nr. 4 tot invoering van een subsidiegarantie en een liquiditeitsverhoging voor subsidieontvangers ter uitvoering van artikel 5.1 van het crisisdecreet 2020 van 6 april 2020:

http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi/article_body.pl?language=nl&pub_date=2020-05-07&caller=summary&numac=2020202116

2.2.4 Vlaamse Regering

Aan het actieplan mentaal welzijn 'Zorgen voor morgen' is een budget van 24,5 miljoen euro gekoppeld. Dat is een actieplan met een brede scope, gaat over ggz maar eveneens over welzijn, jeugdhulp, enz.

- De Vlaamse overheid heeft de campagne 'check jezelf' opgestart. Doelstelling is om bij de Vlaamse bevolking bewustzijn te creëren rond mentale gezondheid in het licht van de coronacrisis. Dit was een brede publiekscampagne. We hebben ook een campagne gedaan samen met Rode Neuzen Dag om specifiek jongeren te kunnen bereiken.
- Gezond Leven heeft een specifieke toolbox ontwikkeld naar aanleiding van de coronacrisis. Deze specifieke toolbox streeft ernaar antwoorden te bieden op de vragen, uitdagingen en klachten rond mentaal welbevinden die de huidige COVID-19 pandemie met zich meebrengt. Daarnaast wil de toolbox de Vlamingen ook stimuleren en ondersteunen om zelf aan de slag te gaan met acties of tools om hun mentaal welbevinden en / of hun veerkracht te versterken of te herstellen. Dit is te raadplegen op www.checkjezelf.be.
- We hebben de laagdrempelige telefonische en online hulplijnen versterkt (Tele-Onthaal, Awel, 1712, 1813, nupraatikerover), de Druglijn en het jeugd informatieplatform WAT WAT, voor in totaal 565.000 euro.
- We installeren bij de CGG een tweedelijns chatfunctie, op doorverwijzing vanuit eerstelijns chatkanalen. Budget ongeveer 30.000 euro.
- We financieren samen met de Koning Boudewijnstichting een project waarbij familiekrantjes worden gemaakt voor bewoners in woonzorgcentra. Investering Vlaamse overheid 100.000 euro. Andere goede praktijken om sociale contacten te onderhouden met mensen die in voorzieningen verblijven: <https://departementwvg.be/taskforce/goede-voorbeelden>
- We versterken de crisismeldpunten jeugdhulp met 16 VTE. We gaan ook crisisbegeleiding en -opvang in de jeugdhulp versterken, en andere initiatieven nemen om het aanbod in de jeugdhulp te versterken. Dit was reeds voorzien binnen het uitbreidingsbeleid, maar zetten we nu versterkt en versneld op in.
- Kinderen, jongeren en gezinnen moeten nabije basisvoorzieningen hebben waar ze terecht kunnen. Daartoe investeren we 1.000.000 extra in Huizen van het Kind. En we investeren jaarlijks 1,6 miljoen euro in de uitrol van Overkophuizen in heel Vlaanderen gedurende de volgende 3 jaar.
- Om de alertheid rond kinderen in een moeilijke of onveilige situatie te vergroten en concrete handvatten te geven aan hulpverleners, rollen we de Kindreflex versneld uit in ggz, CAW en ziekenhuizen. Minister Demir onderneemt een gelijkaardige actie voor de toepassing van de kindreflex in de justitiehuisen en zal ook extra budget inzetten specifiek gericht op intrafamiliaal geweld.
- De Vlaamse overheid blijft ook inzetten op vroegdetectie en -interventie. Er zal een extra budget van 9 miljoen euro bijkomend worden geïnvesteerd aan rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp voor de uitbreiding van de samenwerkingsverbanden één gezin, één plan. We willen die extra capaciteit al vanaf 2020 mogelijk maken zodat kinderen, jongeren en hun gezinnen bij wie er door de gevolgen van de coronacrisis een ondersteuningsnood is, er ook al op kunnen rekenen.

- **Versterking eerstelijns psychosociale bijstand CAW**

Het aanbod van de Centra voor Algemeen Welzijnswerk (CAW) is structureel versterkt met een bijkomend budget van 3.400.000 euro. Dit aanbod aan psychosociale bijstand op de eerste lijn houdt het volgende in:

1. Proactieve hulp en ondersteuning aan familie en nabestaanden van overleden personen
2. Kortdurende psychosociale begeleiding aan personen met persoonlijke en psychische problemen
3. Begeleiding aan personen met relationele problemen of in een scheidings situatie, om de bedreigingen ten gevolge van relatieproblemen of scheiding en opvoedingsproblemen te beperken, de welzijnskansen van het gezin en/of alle betrokkenen te maximaliseren en een betekenisvolle en betrouwbare relatie tussen ouder en kind te creëren
4. Psychosociale begeleiding aan slachtoffers en plegers van intrafamiliaal geweld en misbruik om de geweldspiraal te doorbreken zodat geweld stopt en in de toekomst wordt voorkomen
5. Laagdrempelig onthaal en een rechtstreeks toegankelijk jeugdhulpaanbod, voor minderjarigen van 12 tot 17 jaar, voor jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar, op maat van de gebruiker zodat de escalatie van problemen wordt voorkomen.

Dit aanbod staat ook open voor zowel medewerkers als bewoners van WVG voorzieningen. Om een goed afgestemd aanbod aan psychosociale bijstand op de eerste lijn te realiseren, dienen de Centra voor Algemeen Welzijnswerk duidelijke afspraken te maken met de zorggraden van de eerstelijnszones inzake:

- prioritaire problematieken/doelgroepen waarop het CAW voormeld aanbod inzet;
- de toeleiding naar het aanbod van de CAW, en dit met verschillende actoren (zoals scholen, CLB, huisartsen, thuiszorgdiensten, ziekenhuizen, enz.);
- de afstemming van voormeld aanbod met andere eerstelijnsdiensten (zoals OCMW's en diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen - het GBO-) en psychologische hulp (zoals CGG, eerstelijnspsychologen);

- De **Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG)** zullen extra middelen ontvangen voor de uitbreiding van de reguliere werking naar de leeftijdsgroepen kinderen en jongeren, volwassenen en ouderen met een bijzondere focus op het aanbod voor kinderen en jongeren. Er wordt hiervoor een budget van 4,8 miljoen euro voorzien. Deze uitbreiding gaat in vanaf december 2020.

- Daarnaast zullen we ook investeren in de versterking van de antenepunten verslaving en de centra voor ambulante revalidatie. In samenwerking met de sector zullen regionale noden in kaart worden gebracht en beslist in welke regio's de uitbreiding prioritair in te zetten.

• **Website dezorgsamensamen.be**

www.dezorgsamensamen.be is een online platform voor iedereen die werkt in welzijn en zorg. Dit project wil voor de medewerkers binnen zorg- en welzijnssector tijdens de covid19-crisis en tijdens de relevante post-crisisperiode:

- tools aanbieden om hun mentale veerkracht te ondersteunen
- informatie aanbieden over de gepaste ondersteuning in antwoord op hun psychische zorgnood

Alle aangeboden informatie op de website (www.dezorgsamensamen.be) is bijeengebracht door experts en wetenschappelijk gefundeerd. Het platform brengt expertise in psychologische ondersteuning samen uit de verschillende Vlaamse universiteiten én vanuit alle betrokken partners. De Vlaamse Taskforce COVID-19 Zorg besliste om van www.dezorgsamensamen.be het

centrale platform te maken voor de psychosociale ondersteuning van alle medewerkers actief in de Vlaamse welzijns- en zorgsector.

Het platform De ZorgSamen is van start gegaan op 31 maart 2020. Via dit platform kon de nodige ondersteuning op vlak van zelfzorg en informatie over hulpbronnen snel gecommuniceerd worden naar het personeel uit zorg- en welzijnsvoorzieningen en dit op een coherente manier. De informatie is bruikbaar voor iedereen die werkt in zorg en welzijn, ongeacht de sector/soort voorziening, statuut, enz. Dit was broodnodig. Het personeel in zorg en welzijn stond in het oog van de storm en dat betekende ook een sterk verhoogde belasting van hun mentaal welzijn.

Deze noodzaak aan ondersteuning op psychosociaal vlak beperkt zich echter niet tot de crisisfase. Uit wetenschappelijk onderzoek weten we immers dat medewerkers tot meer dan een jaar na de crisis ernstige psychische klachten kunnen vertonen. De rol van het platform wordt daarom momenteel geëvalueerd met het oog op verduurzaming van dit initiatief bij bestaande partnerorganisaties.

Het platform biedt een waaier van ondersteuning aan: signaallijst, barometer, informatie, webinars, getuigenissen, toolbox, e-learning pakket, screeningstool.

- Eerste helpers capaciteit verhogen:
De eerste helpers zijn nabije steunfiguren (collega's, directe leidinggevendenden, kwaliteitsmedewerker, ..) van de medewerkers in de zorg – en welzijnssector. Zij dienen ondersteund te worden hoe ze hun rol als “eerste helper” kunnen vorm geven. We zien verschillende taken voor deze eerste helper: het detecteren van een collega in nood, het connecteren van deze collega met het beschikbare hulpverleningstraject, het opvolgen van de collega in kwestie. De eerste helper kan zich wel in de voorziening bevinden als buiten de voorziening.
Doordat wordt ingezet op de eerste helpers is dit project bijzonder duurzaam: deze kennis op het terrein is niet enkel interessant in tijden van deze coronacrisis, maar ook voor erna.
In dit kader zijn reeds filmpjes en webinars ontwikkeld.
- Screener:
Binnen een trapsgewijze aanpak van het actieplan wil de screener een eerste indicatie geven aan de medewerker in de zorg – en welzijnssector over diens mentaal welzijn. We weten uit eerder onderzoek en ervaringen dat medewerkers in de zorg – en welzijnssector niet snel zelf hulp zullen vragen om diverse redenen. De screener heeft als bedoeling hen te motiveren dit wel te doen indien dit aangewezen is.
De screener heeft niet als bedoeling om een diagnose te geven of zelfs geen indicatie van een welbepaalde pathologie. De screener peilt op een zeer laagdrempelige manier naar de (verhoogde) aanwezigheid van enkele vaak voorkomende psychologische klachten en heeft enkel de bedoeling om een indicatie te geven aan de betreffende medewerker, op basis van de door de hulpverlener gerapporteerde klachten, of het al dan niet aangewezen is om contact te leggen met een professionele hulpverlener die dan met hem of haar de inschatting kan maken of verdere opvolging op klinisch vlak noodzakelijk is.
- Pro actieve ondersteuning hulpverleners
Indien de screener detecteert dat er mogelijks psychische problemen zijn zullen de hulpverleners verder gecontacteerd worden door diensten met specifieke expertise om een verdere screening op psychische problemen uit te voeren en eventueel door te verwijzen naar 1ste of 2de lijn gespecialiseerde ggz hulpverlening (ELP of CGG).

- **Mobiele support CGG**

Het betreft gespecialiseerde ondersteuning ter plaatse vanuit de CGG voor organisaties waar de ondersteuning van het psychosociaal welzijn tijdelijk niet door de organisatie zelf kan gegarandeerd worden. Deze ondersteuning is gericht naar welzijns- en zorgvoorzieningen met personeel in grote mentale nood zoals bv. woonzorgcentra, voorzieningen VAPH of de jeugdhulp. Het CGG kan ter plaatse gespecialiseerde therapeuten inzetten voor ondersteuning van de personeelsleden, zowel in groep als individueel. Doelstelling is om op die manier ernstige psychische stoornissen bij het personeel te vermijden. 15 CGG in Vlaanderen en Brussel realiseren dit aanbod. Het volledige werkingsgebied is afgedekt.

Momenteel is dit aanbod voorzien t.e.m. eind 2020. We onderzoeken of dit aanbod ook in 2021 dient gecontinueerd te worden.

De CGG hebben een samenwerking opgezet met de zorgraden. Zij informeren de CGG over vragen rond psychologische ondersteuning bij WVG voorzieningen in de eerstelijnszone.

III. Acties op initiatief van de netwerken voor geestelijke gezondheidszorg en de netwerken van het nieuwe kinder-/adolescentenbeleid

3.1. *Versterking en aanvulling reguliere zorgaanbod door netwerken GGZ volwassenen en door netwerken GGKJ*

Tijdens de COVID-19 crisis zal de meerderheid van de bevolking eerst **steun** zoeken **bij zijn/haar directe omgeving**. De netwerken GGZ volwassenen en de netwerken van het nieuwe beleid geestelijke gezondheid kinderen en jongeren versterken dit basisniveau tijdens COVID-19 crisis door informatie te verdelen over versterken van eigen veerkracht, communicatie met kinderen, ondersteunen van collega's ... (zie onder andere www.info-coronavirus.be, www.fitinjefhoofd.be, www.dezorgsamen.be voor tips). Initiatieven voor eenmalig contact via **telefonische of chat-hulplijnen** zijn belangrijk om te zorgen voor een laagdrempelige opstart van zorg (1/2^e lijn).

Burgers met een psychosociale problematiek zullen zich in de eerste plaats naar gekende eerstelijns hulpverleners richten binnen zowel somatische als psychologische setting (huisartsen, thuisverpleging, apothekers, CLB-medewerkers...).

Voor complexe chronische en ernstige hulpvragen kan gespecialiseerde zorg zoals Centrum Geestelijke Gezondheidszorg, mobiele equipes of zelfstandige hulpverleners aangewezen zijn (2^e lijn). Spoeddiensten kunnen tegemoet komen aan crisishulpvragen. Verschillende netwerken versterken deze bestaande zorgstructuren door een telefonische **verwijzingsstructuur** te voorzien om hulpverleners te ondersteunen in de triage van GZZ-problematiek.

Binnen de netwerken wordt er expliciet '**zorg voor zorgverleners**' voorzien. Risicogroepen zoals zorgpersoneel of personeel van essentiële sectoren worden van nabij gemonitord, ondersteund en indien nodig doorverwezen.

Hier kunnen **Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk** een rol in spelen (zie: www.dezorgsamen.be). Woon-zorgcentra worden zwaar getroffen door deze crisis, daarom wordt er ook extra aandacht aan het zorgaanbod van deze groepen besteed. Een derde risicogroep behelst personen met (of hersteld van) COVID-19.

3.2. Website netwerken GGZ volwassenen

Réseaux/Netwerken	Site internet/Website
Namur - RSN	http://www.reseausantenamur.be/
Mons - Partenaires 107	http://www.reseupartenaaires107.be/
Brabant Wallon - Réseau107 BW	https://reseau107bw.be/
Liège - Fusion Liège	http://www.psy107liege.be/
Luxembourg - Proxirélux	http://www.reseau-proxirelux.be/
Charleroi - Mosaïque	https://www.reseaumosaique.be/
Verviers - ReSme	http://resme.be/
Bruxelles	http://www.107bru.be/node/5
Noolim, Reling en Ligant	www.ggzlimburg.be
KWADRAAT	https://www.netwerkkwadraat.be/
Noord-West Vlaanderen	http://www.netwerkggzregionw-vl.be/
SaRA	https://www.netwerksara.be/
Zuid-West Vlaanderen	https://www.psyzuid.be
Emergo	https://www.netwerkemergo.be/
PAKT	http://www.pakt.be/
SAVHA	https://www.savha.be/
ADS	https://www.ggzads.be/
DILETTI	http://diletti.be/

3.3. Specifieke transversale initiatieven op het gebied van de netwerken voor geestelijke gezondheidszorg voor volwassenen

Réseaux Netwerken	Structures de référence Verwijsstructuur	Région Regio	Contact	Soins à l'attention des prestataires de soins Zorg voor zorgverleners
RSN Namur	Réseau Santé Namur Réseau santé Kirikou Naams overlegplatform geestelijke gezondheidszorg		http://coopsy.be/covid-19/ Actualisering zorgaanbod + online vergaderingen met de partners	
	Réseau santé Namur		Vereenvoudigde procedures voor huisartsen (communicatiemiddel)	
	Lockdown-exitcommunicatie voor eerstelijnspsychologen		Psynam online brochure http://psynam.be/wp-content/uploads/2020/04/PSYNAM_covid-avril_2020.pdf	
	"We houden contact" Stad Namen			
Mons Partenaires 107	Réseau Partenaires 107		https://www.rheseau.be/liens-utiles/ www.enopsy.be	
	Centralisatie van informatie en initiatieven naar eerstelijns structuren toe (samenwerking tussen Mosaïque volwassenen netwerken, partners 107, kinderen/adolescenten, platform geestelijke gezondheid ...)			
Réseau 107 BW	Netwerken kinderen/jongeren + volwassenen	WB	Aankoop en verdeling van benodigheden MT (stoffen maskers, gels, ...)	
	Partnerschap netwerk Archipel en netwerk volwassenen en platform gezondheid/verslavingen		https://reseau107bw.be/covid-19-et-confinement-numeros-utiles/	
	Braine l'Alleud	Gemeente	Luistertelefoon 02/854.08.00	
	Wavre écoute	Gemeente OCMW	https://www.wavre.be/2020/mesures-et-recommandations-coronavirus 0800/12.027 https://wavre.be/wavrE-liens	
	Contactpunt senioren Waver	OCMW	010 237 60	
	Job-coach netwerk 107 Waals- Brabant		0472/19 62 50; anais.mathelot@lafabriquedupre.be Maandag tot vrijdag van 9.00 tot 17.00 uur.	
	SOS Enfants ONE			
	SSM Nijvel		Maandag - vrijdag 9.00 - 17.00 uur 067/77.32.59 Professionele luisterlijn voor senioren	Luisterlijn voor professionals
Fusion Liège	Coördinatie van de informatie voor het door Crésam gestuurde initiatief		Zitdag zonder afspraak: elke maandag van 9.30 tot 12 uur in de CASS, rue Monulphe (tegenover nr. 81) in 4000 Luik.	
	Stad Luik "vertrouwenspersonen: apothekers en boekhandelaars"			
	ISOSL luistertelefoon		Psychosociale verwijzing 9.00 - 17.00 uur. 04/254.77.10 www.isosl.be – tabblad coronavirus	

	Collectif Astrid 2020		Medische zitdagen in het Astridpark (coördinatie van het noodplan daklozen)	
	CHR Liège		SMUG psychiatrische spoeddienst	
Proxirélux Luxembourg	Netwerk volwassenen en K&J		Videovergadering. Listing van de diensten mentale gezondheid verslavingen	
	Opzetten van een informatiebron over geestelijke gezondheid en verslavingen		Excel-bestand + aanduiding over de werking van de diensten (cfr coopsy) in de maak	
	Netwerk volwassenen en MT		Ruimere luistertelefoon (ondersteuning genre tele-onthaal) voor professionals. Bijzondere ondersteuning voor homes (eerstelijns telefonische ondersteuning voor professionals)	
	In coördinatie met de 4 netwerken (volwassenen - kinderen/adolescenten - verslavingen - platform geestelijke gezondheid)		Mededeling naar het grote publiek toe om te laten weten dat de diensten nog steeds beschikbaar zijn	
Mosaïque Charleroi	Netwerk Mosaïque verbonden aan het project (intersectoraal) en steun van de MT		Reflex solidariteitsgroep facebook + rotary fonds voor voedselpakketten	
	Netwerk kinderen/adolescenten Partners 107 Platform geestelijke gezondheid Picardië/Henegouwen (5 nog niet akkoord voor verspreiding)		www.enopsy.org Website in ontwikkeling	
Verviers ReSme	Interface (sociale spoed – voedselpakketten) onafhankelijk van het netwerk psy 107			
Bruxelles	Informatie doorgeven en ervoor zorgen dat alle informatie wordt overgenomen (LBFSM , Fedito, ...)			
	Denkplatform lockdown-exit			
	Gratis nummer Brussels Hoofdstedelijk Gewest		080035243	
	Brusano	BHG	02/880 29 80 https://brusano.brussels/	
	Fedito online verslavingen		02 227 52 52 www.feditobxk.be	
	LBFSM (SSM)		Zitdagen avonden en weekends 025010127 025010128 025010129	
	SSM ULB soutien Séniors		080021020	
Noolim, Reling en Ligant	Per ELZ* een GGZ meldpunt ism CAW en CGG	ELZ Noord-Limburg	011/54.23.62	Zelfde als burgers
	Overkoepelend CAW: 0800.13.500	ELZ West Limburg	011/42.49.31	

		ELZ Mid-West Limburg	011/28.68.40	
		ELZ Herkenrode	011/27.42.98	
		ELZ Haspengouw	011/68.38.27	
		ELZ ZOLim	011/27.42.98	
		ELZ Kemp en Duin	089/32.97.77	
		ELZ Maasland	089/77.47.74	
Kwadraat	PZT- aanspreekpunt GGZ	ELZ Midden WVL ELZ RITS	info@pztrit.be 051 43 41 07	Advies en coaching
		ELZ Westhoek	info@pztieper.be 0495 32 15 83 0498 10 31 60	
Noord-West Vlaanderen	Psychiatrisch expertiseteam	ELZ Brugge en WE40	050/44.67.70	Zelfde als burgers
		ELZ Oostkust en Houtland-Polder	050/97.70.10	
		ELZ Oostende-Bredene en Westkust-Polder	059/40.26.94	
SaRA	CAW: 0800 13 500			In opstart
Zuid-West Vlaanderen	Vesta: 056 26 11 27 of info@vestazwvl.be CGG: 056 23 00 23			Zelfde als burgers
Emergo	Emergo-knooppunt: 0471 804 826 of knooppunt@netwerkemergo.be			Zelfde als burgers
PAKT	Netwerkpunt: 092 16 74 70 of netwerkpunt@pakt.be			Zelfde als burgers
SAVHA	Consultdesk Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams-Brabant: 02 425 17 70 (optie 1) of info@consultdeskkgz.be (kinderen en jongeren: 02 425 17 70 (optie 2) of consultdesk@yuneco.be) of CAW Halle-Vilvoorde via 02 613 17 00 of info@cawhallevilvoorde.be			026 13 17 15
ADS	Advies en coaching: 0499/90 49 44 of advies.coaching@ggzads.be + Website GG ADS ter ondersteuning https://www.ggzads.be/informatie-mbt-maatregelen-rond-covid-19-het-netwerk-gg-ads			https://www.ggzads.be/wie-zorgt-voor-onze-zorgverleners Advies en coaching: 0499/90 49 44 of advies.coaching@ggzads.be
Kempen	Aanmeldingsteam : 014 57 91 00			
Diletti	CAW: 0800 13 500 CGG: VBO (www.cgg-vbo.be/nl/vestigingen_2.aspx) of Passant (www.cgg.passant.be) Consultdesk GGZ: 02 425 17 70 of info@consultdeskkgz.be	ELZ Leuven-Noord	/	Zelfde als burgers

3.4. Website netwerken GGKJ

Réseaux/Netwerken	Sites internet/website
Namur - Kirikou	http://www.reseau-sante-kirikou.be/
Hainaut - Rhéseau	https://www.rheseau.be/
Archipel - Brabant Wallon	http://www.archipelbw.be/
Realism Liège	https://www.realism0-18.be/
Kijupsy Communauté germanophone	http://www.psychiatrieverband.be/psychothek-liste/netzwerkkoordination-im-bereich-der-seelischen-gesundheit-von-kindern-und-jugendlichen/
Matilda Luxembourg	http://matilda-lux.be/reseau-matilda/
Bru-Stars Bruxelles	http://www.bru-stars.be/

3.5. Specifieke transversale initiatieven op het gebied van de netwerken voor het nieuwe beleid geestelijke gezondheidszorg voor kinderen en adolescenten

Réseaux Netwerken	Structures de référence Verwijsstructuur	Région Regio	Contact	Soins à l'attention des prestataires de soins Zorg voor zorgverleners
Archipel	Netwerk Archipel en netwerk Waals-Brabant volwassenen	Provincie Waals-Brabant	Groepsaankoop en verdeling van benodigdheden MT (stoffen maskers, gels, ...)	
	Partnerschap netwerk archipel en netwerk volwassenen en platform gezondheid/verslavingen	Provincie Waals-Brabant	https://reseau107bw.be/covid-19-et-confinement-numeros-utiles/ Centralisatie van de informatie en de initiatieven naar eerstelijnsstructuren Nieuwsbrief	
	De partners van het netwerk Archipel + netwerk volwassenen WB	Provincie Waals-Brabant	http://www.archipelbw.be/covid-19/ COVID uitgelegd voor kinderen hygiëne-informatie, hoe een masker dragen, nuttige informatie en doorverwijzing naar hulp	
Rhéseau	Rhéseau Netwerken volwassenen Mosaïque en partners 107, overlegplatform geestelijke gezondheid Netwerken verslaving	Provincie Henegouwen	Centralisatie van de informatie en de initiatieven naar eerstelijnsstructuren https://www.hainautpsy.org/	
	De partners van het netwerk	Provincie Henegouwen	Advies voor gezinnen, kinderen en adolescenten https://www.rheseau.be/liens-utiles/	Info voor hulp aan professionals
Kirikou	Réseau santé Kirikou Réseau Santé Namur Naams overlegplatform geestelijke gezondheidszorg Plaatselijk netwerk verslaving	Provincie Namen	http://coopsy.be/covid-19/ Actualisering zorgaanbod + online vergaderingen met de partners	
	Réseau Kirikou en réseau santé Namur	Provincie Namen	Verkrijgen van een beurs van de Koning Boudewijnstichting voor de aankoop van beschermingsmiddelen	
	Alle partners van het netwerk	Provincie Namen	Actualisering van alle nuttige informatie over het vinden en krijgen van hulp bij de gezondheids crisis op de site http://www.reseau-sante-kirikou.be/covid-19/	
Réalism	De partners van het netwerk	Provincie Luik	Verstrekking van allerlei informatie aan het grote publiek in het kader van de gezondheids crisis (hulp- en zorgaanbod + advies en COVID-info https://www.realism0-18.be/index.php/2-uncategorised/58-covid-aide-ressources https://www.realism0-18.be/index.php/2-uncategorised/59-covid-19-aide-confinement	

			https://www.realism0-18.be/index.php/2-uncategorised/57-information-covid-19	
Matilda	Netwerk Matilda Netwerk ProxiRélux Netwerk verslaving	Provincie Luxemburg	Videovergadering. Listing van de diensten mentale gezondheid verslavingen Excel-bestand + aanduiding over de werking van de diensten (cfr coopsy) in de maak	
	Netwerk Matilda ProxiRélux Netwerk verslaving en overlegplatform geestelijke gezondheid	Provincie Luxemburg	Mededeling naar het grote publiek toe om te laten weten dat de diensten nog steeds beschikbaar zijn	
Tous les réseaux de la nouvelle politique en Wallonie	Project Crésam Samenwerking met alle netwerken voor volwassenen, overlegplatform Netwerken verslaving Referentiecentrum zelfmoord	Wallonië	De pagina Actualisering van het zorgaanbod geestelijke gezondheid en verslavingen in Wallonië is online http://www.cresam.be/projets/coronavirus-actus-et-infos-en-sante-mentale/	

Réseaux Netwerken	Structures de référence Verwijsstructuur	Région Regio	Contact
LIGANT	Algemene sociale kaart voor iedereen http://www.ggzlimburg.be/		
	Crisismeldpunt Minderjarigen Limburg		089/70.03.70
	Per ELZ* een GGZ meldpunt ism CAW en CGG Overkoepelend CAW: 0800.13.500	ELZ Noord-Limburg	011/54.23.62
		ELZ West-Limburg	011/42.49.31
		ELZ Mid-West-Limburg	011/28.68.40
		ELZ Herkenrode	011/27.42.98
		ELZ Haspengouw	011/68.38.27
		ELZ ZOLim	011/27.42.98
		ELZ Kemp en Duin	089/32.97.77
ELZ Maasland	089/77.47.74		
WINGG	Crisismeldpunt Minderjarigen West-Vlaanderen		050/33.77.40
	<u>Kinderen & jongeren, rechtstreeks</u> <ul style="list-style-type: none"> - Generiek aanbod van de eerstelijnspartners (huisartsen, CLB, CAW, jeugdhulp, ...) - Chat- en hulplijnen (awel, clb, caw, tele onthaal, ...) - https://wingg.be/nl/aanmeldingen <u>Kinderen & jongeren, via professionele verwijzing</u> <ul style="list-style-type: none"> - Crosslink WINGG (zie https://wingg.be/nl/pagina/crosslink en https://wingg.be/files/documenten/bijlage/flyercrosslink2.pdf) - Extra aanbod voor families (mantelzorgers) van mensen met een verstandelijke beperking en professionelen (-18 jaar): <ul style="list-style-type: none"> o Lien Claes - lien.claes@wingg.be - 488/82 78 34 o Jana Vantuyckom - jana.vantuyckom@wingg.be - 0488/82 78 99 o Eveline Dewindt - eveline.dewindt@wingg.be - 0488/82 76 86 - Psychiatrisch Expertise Team (vanaf 16 jaar) zie https://psychiatrischexpertiseteam.be/ - Aanwezigheid van 1 vertegenwoordiger vanuit de netwerken GG (zowel voor volwassenen als voor kinderen en jongeren) op de Zorgraad van elke eerstelijnszone. 		
RADAR	Crisismeldpunt CAW Oost-Vlaanderen		09/265.04.90
	<u>Kinderen & jongeren, rechtstreeks</u> https://radar.be/hulp-nodig/ <u>Kinderen & jongeren, algemeen consult voor professionals</u> https://www.radar.be/netwerkpunt/		
PANGG 0-18	Crisismeldpunt Minderjarigen Antwerpen		crisisteam-18@cawantwerpen.be 03/609.57.57

	<p><u>Kinderen & jongeren, rechtstreeks</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Generiek aanbod van de eerstelijnspartners (huisartsen, CLB, CAW, jeugdhulp, ...) - Chat- en hulplijnen (awel, clb, caw, tele onthaal, ...) <p><u>Kinderen & jongeren, algemeen consult voor professionals</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wegwijzer Jeugdhulp Telefoon: 03/614.51.50 Bereikbaar: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 9u-12u 	
YUNECO	Crisismeldpunt Minderjarigen Vlaams-Brabant	onthaal@cawhallevilvoorde.be 078 050 038
	<p><u>Kinderen & jongeren, rechtstreeks</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Generiek aanbod van de eerstelijnspartners (huisartsen, CLB, CAW, jeugdhulp, ...) - Chat- en hulplijnen (awel, clb, caw, tele onthaal, ...) - Algemene sociale kaart voor iedereen: Psychewijzer: https://www.psychewijzer.be/ <p><u>Consult voor kinderen & jongeren, algemeen consult voor professionals</u></p> <p>Consultdesk Geestelijke Gezondheidszorg Vlaams-Brabant: 02/425 17 70 (optie 1) of info@consultdeskggz.be (kinderen en jongeren: 02/425 17 70 (optie 2) of consultdesk@yuneco.be)</p>	
Bru-Stars	Crisismeldpunt Minderjarigen Brussel – Crisis BXL	http://crisis-bxl.be/nl.html 02/209.16.36
	<ul style="list-style-type: none"> - Telefonische permanentie « Allô ! Pédopsy » 02/477.31.80 (HUDERF), maandag tot vrijdag, van 9u tot 16u30 https://www.hud erf.be/fr/news/full-txt.asp?id=2239 - LBFSM (Brusselse Franstalige Ligue GGZ) - Telefonische permanentie (vanuit de FR en Bico CGG): op weekdays (18-22u) en in het weekend(9-17u) ; 3 personen per permanentie. Daarnaast overdag ook fysieke permanentie in SSM - Chat JAC (CAW Brussel) - permanentie werd uitgebreid https://www.caw.be/jac/contacteer-ons/ - CAW algemeen : https://www.caw.be/contacteer-ons/ - Chat "Nu praat ik erover" van VK - uitgebreidere permanentie https://www.nupraatikerover.be/; van 14 tot 17u en 19 tot 22u. - Site en FR : http://www.maintenantjenparle.be/ 	

	<ul style="list-style-type: none">- CLB - chat: https://www.clbchat.be/ - Centra familieplanning (FR) Via la Fédération des Centres Pluralistes de Planning Familial > http://www.fcppf.be/ Via la Fédération Laïque des Centres de Planning Familial > https://www.planningfamilial.net/	
--	--	--

IV. Acties op initiatief van gebruikers/naasten/lotgenoten

Similes Bruxelles	Telefoonpermanentie voor gezinnen en iedereen die te maken heeft met het lijden van een naastbestaande.	02/511.99.99
Similes Wallonie	Telefoonpermanentie op dinsdag, woensdag en donderdag van 9.00 tot 17.30 uur https://wallonie.similes.org/wallonie/?utm_source=mailpoet&utm_medium=email&utm_campaign=Newsletter+Similes+Wallonie+f%C3%A9vrier+2020	04/344.45.45 Via mail: wallonie@similes.org Contact met andere gezinnen via de Facebookgroep "Similes Wallonie Solidarité Coronavirus": https://www.facebook.com/groups/492279888117103/ Het is ook mogelijk contact op te nemen met een vertegenwoordiger van de vereniging per regio
L'ASBL En Route	Luistertelefoon onder lotgenoten	www.enrouteweb.org 0487/15.32.04
L'Autre "lieu"	Telefoonpermanentie van L'Autre "lieu"	02/230.62.60
Aidants proches Bruxelles	U wilt getuigen, ons vertellen over uw dagelijks leven als mantelzorger of informatie krijgen over het statuut van mantelzorger.	02/474.02.55 https://www.aidantsproches.brussels/soutien-aux-aidants/soutiens-aux-aidants/
Similes Vlaanderen	Luisterlijn elke werkdag tussen 10 en 12 uur. Digitale bijeenkomsten	016/24.42.00 https://nl.similes.be/nieuws/nieuw-online-lotgenotencontact
UilenSpiegel	Telefoon Chat Luistergenoot elke dag tussen 8 en 22 uur	02/315.44.00 https://www.uilenspiegel.net/luistergenoten/chat-met-ons https://www.uilenspiegel.net/luistergenoten

V. Algemene template flowchart psychosociale zorgaanbod tijdens COVID-19

Gebaseerd op netwerk-specifieke flowcharts.

(*Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk)

